

Dit is geen *déjà vu*, ik ben hier al eens geweest. Deze tweebaansweg door het bos die na een laatste glooiing uitmondt in de duinen met daarachter de Noordzee, ken ik. Lang voordat je de kust bereikt wordt de lucht ijler, een lichter blauw, zelfs op een grijze dag als vandaag. Dat heeft altijd iets hoopvol, maar in de bus, verdiept in een dossier, heb ik er geen oog voor.

Huisbezoek, het went nooit. Ook niet als het om een tehuisbezoek gaat, het herstellingsoord waar onze drieëntwintigjarige cliënte Lucia Terbrugge tijdelijk verblijft. Tientallen jaren geleden was ik al eens in Solemare. Het stond er net en we vonden het heel modern, maar dat was toen; destijds heette mijn aanpak ook vernieuwend.

Ik lees de eerste hoofdstukken van mijn rapport nog eens door op al te confronterende zinnen, en frommel er een paar vergoelijkende woorden tussen als *vermoedelijk* en *waarschijnlijk*. Het laatste wat ik wil is de benadeelde aan het huilen maken.

Op het kronkelende schelpenpad door de duinen fietsen twee vrouwen in strakke, glimmende pakjes; ze doen een wedstrijdje. Mooie vormen, verbeterde smoeltjes. Ik houd mijn hart vast. Wat als een van de twee in die bocht daar slipt en hun sturen in elkaar haken? Ze dragen geen helm, ze wanen zich onsterfelijk.

Lucia Terbrugge heeft geen toekomst meer, het leven dat aan haar voeten lag bestaat niet langer. Zij

ligt aan de voet van wat dat leven had kunnen zijn, een berg die ze nooit zal beklimmen. Er zal tijd verstrijken. Wie weet wordt ze zestig, zeventig, zolang ze niet al te zeer uitdijt met alle gevolgen van dien voor hart en vaten. Maar leven? Het bestaan zoals ik het schets in mijn rapport, is voorgoed gedwarsboomd.

– Halte Zeeweg, klinkt het door de luidspreker en ik schrik op uit mijn gedachten. Ik laat me twee haltes te vroeg afzetten om aan de broodnodige beweging toe te komen. Ik zweer bij de bus, ook uit zuinigheid. Ik vecht dan misschien voor uitkeringen met drie tot zes nullen, als het om de eigen onkosten gaat let ik op elke cent. Een halfuur heen om me op te laden, en straks hetzelfde eind terug om mijn hoofd leeg te maken. Dat moet, al wacht er thuis niemand meer die zich beklagt dat ik te veel in mijn werk opga.

De bus mindert vaart, nu niet opstaan voor hij werkelijk stilstaat. Je bent geen twintig meer, Anton. Kom ik in een rijdende bus ten val, dan kan ik de schade niet op de verzekeraar van het vervoerbedrijf verhalen en krijg ik alleen de ziektekosten vergoed; gevalletje eigen schuld dikke bult.

Ik stap uit en steek mijn hand op om de chauffeur te bedanken, de deuren sluiten met een zucht en ik zucht mee. Het liefst had ik mijn rapport alleen aan de ouders laten lezen, maar Lucia wil per se weten wat ik over haar geschreven heb. ‘Daar heb ik recht op.’ Ik vrees dat de versie in mijn aktetas niet de laatste is, een flinke klus maar er staat dan ook veel op het spel. Zodra zij mijn schets van haar leven tot nu toe heeft goedgekeurd, en ook het scenario van een toekomst zonder het ongeluk, wordt alles in het Duits vertaald. Dan sturen we het dossier met alle bijlagen

naar Zürich, naar de verzekeraar van Star, fabrikant van Bindungen van ski's en snowboards. Onze claim is twee miljoen.

*

Er was zon beloofd, een frisse zonnige voorjaarsdag, maar ze beloven zoveel. Fris – het zal wel, de thermostaat staat hier permanent op 21. Dat moet. Mijn inwendige thermostaat is kapot, bij het geringste beetje kou lijkt het alsof ik doodvries en op een warme dag in augustus slaan de vlammen me uit. De gordijnen zijn halfopen, met opzet zodat de door de weerman voorspelde zon me zou wekken. Ik geloof alles wat hij zegt; hij heeft rood haar en een nuchter accent. *Beloofd, naar verwachting, ongetwijfeld*, het zijn verboden woorden die bij een ander tijdperk horen, toen het nog geen ramp was als ik me tevergeefs verheugde. Ooit was ik allesbehalve kleinzielig.

Nu vaststaat dat er geen kans is op verder herstel is mr. Anton Palthe aan zet. Met dit ledenpoplichaam zal ik het moeten doen. Anders dan zo'n slappe lappenpop met kanariegeel haar wil ik me wel douchen en in schone kleren hijsen. Na maanden revalideren hoor ik dit zelf te kunnen, maar als ik te veel pijn in mijn schouders heb mag ik om hulp vragen.

Tijd om in beweging te komen. Palthe heeft eerst nog een afspraak met Vreeswijk, daarna zien we elkaar in de Duinkamer. Daar zit nooit iemand en kunnen we vrijuit praten.

Drie kwartier later staat hij voor me. – Mooi uitzicht, zegt hij. – Duinen doen me altijd denken aan de lange

zomervakanties in mijn jeugd. ‘Zomer in Zeeland’... ken je dat liedje? Nee, daar ben je te jong voor.

– Wil je erover praten? vraagt hij als ik niet reageer op zijn onvast geneurie.

– Over mijn jeugd?

– Het ongeluk, je leven nu, hier. Hoe je je toekomst ziet.

Hoezo zou ik mijn hart uitstorten bij iemand die zich nog geen vijf minuten geleden aan me heeft voorgesteld? Hij moest eens weten hoeveel maatschappelijk werkers en geestelijk verzorgers er al aan mijn bed hebben gestaan.

– Laten we maar beginnen. Ik knik naar de kartonnen map op het bijzettafeltje, naast de stoel waarin hij gehoorzaam plaatsneemt. Eindelijk, hij weet niet half hoe vermoeiend het is om zo behoeftig omhoog te moeten kijken. Hoog Sammy, kijk omhoog Sammy. Als ik een hulphond krijg noem ik hem geen Sammy maar gewoon Hond of ik kies pas een naam nadat ik hem goed bekeken heb, zoals mijn broer met zijn pasgeboren baby's deed.

*

Ze drukt zich met de ellebogen omhoog zodat ze iets rechterop komt te zitten. Ik heb niet kunnen verhullen dat ik schrok dat ze de conversatiezaal binnengerold werd, voortgeduwd ziet er meteen veel afhankelijker uit. Enfin, ze is tenminste uit bed gekomen. Op slechte dagen brengt ze, dwars tegen alle adviezen in, meer uren liggend dan zittend door, is me zojuist door een arts verteld.

– Het kan niet in één sessie, dat heb je begrepen?

Ze slaat haar door maanden revalidatie gespierde armen over elkaar. Kin omhoog, gewapend glimlachje, blik van kom maar op met je rapport. Dan bedenkt ze zich en vist uit het rugzakje dat aan haar rolstoel bungelt een pen en blocnote. Een stoer meisje dat al vanaf haar achtste voetbalde, staat in het rapport. In haar studietijd sportte ze iets minder fanatiek maar ze trainde nog altijd één avond per week en speelde elk weekend een wedstrijd. Rechtsbuiten, dan moet je verrekte hard rennen en geen diva willen zijn; de bal die je aangespeeld krijgt zo ver mogelijk naar het doelgebied brengen en bijtijds afspelen zodat de spits kan scoren.

– De inleiding sla ik over.

– Waarom?

Ik verbaas me over haar vijandige toon. – Vormelijke taal, zeg ik snel, de gebruikelijke puntsgewijze opsomming van wat komen gaat: school, studie, baanperspectief, loopbaan...

Ik maak een vaag handgebaar om de woorden levenspartner en moederschap te vermijden.

– Zover zijn we nog niet. Basis- en middelbaar onderwijs en de eerste studiejaren beslaan de meeste pagina's. Die liggen achter je en bieden houvast, daarvan kan ik bewijzen op tafel leggen. De rest is fictie.

*

Hij heeft al drie, vier bladzijden omgeslagen, waarbij hij soms eerst even aan zijn vingertop likt. Zijn speeksel op mijn dossier, getver. Mijn blocnote is nog steeds leeg. De feiten kloppen. Ik ben inderdaad geboren. Drie jaar na mijn geboorte zijn we verhuisd.

Ik heb acht jaar doorgebracht op dezelfde basisschool en daarna nog eens zes op de Willem-Alexander Scholengemeenschap, niet één keer blijven zitten. Ik knik, niks tegen in te brengen. De vele uren bijles wiskunde op het Willem noemt hij niet en ik begin er niet over. Ik betrap me erop dat ik het toch liever op eigen kracht had gekund, vreemde eerzucht over zoiets onbelangrijks.

– Achtenhalf voor Nederlands, acht voor Engels, zegt hij op de toon van een blije oom.

– Wat bewijzen die cijfers? vraag ik.

– Het is geen honderd procent betrouwbare prognose van een succesvolle afronding van een latere studie, maar het zegt wel iets.

– Wat dan?

– Je hebt een uitstekende start gehad, ook qua onderwijs. Alle scholen doen het goed in de lijstjes. De best mogelijke uitgangspositie, feitelijk al vanaf je verwekking.

Ik kijk hem aan, met open mond.

– Door het genenpakket dat je hebt meegekregen van je ouders, daar kom ik nog op terug. Een goed begin, een onbezorgde jeugd in een stabiele omgeving. Voor minder dan een zeven deed je het niet. Kijk, ik heb ze geturfd, de zevens en achten.

Ik zie het hem denken: die mooie cijfers van toen zullen zich nog uitbetalen. Wat we hieruit slepen, daar is het allemaal om te doen. Het kost me moeite om mijn kop bij al die jaartallen, cijfers, scholen met prinsessen en prinsessennamen te houden, want zijn voet, krampachtig om de poot van zijn stoel gekronkeld, leidt me af. Zwarte gaatjesschoenen met een dunne kniehoge donkergrijze kous, zoals mijn vader ze draagt wanneer

hij naar een vergadering moet. Mijn moeder heeft een hekel aan zo'n bloot wit stuk been. Wat dat zegt over hun seksleven, ik wil het niet weten, maar als hij korte sokken draagt kijkt ze er misprijzend naar alsof hij een potloodventer is.

– Cliënte komt uit een goed nest. Beide ouders zijn hoog opgeleid, universitair geschoold.

Hij vat hun beider carrières samen, ook in het kort beslaan ze een heel A4'tje. – De moeder is vijf jaar geleden op eigen verzoek gestopt met haar werk als bedrijfspsychologe om vrijwilligerswerk te kunnen doen. Zij begeleidt nu pro deo minderjarige vluchtelingen.

Vijf jaar alweer? Over die vluchtelingen hoorde ik haar nooit, maar ik kwam ook haast nooit thuis, zelfs niet om mijn was te laten doen of om weer eens behoorlijk te eten zoals mijn huisgenoten in Leiden om de haverklap doen. Het blijft cijfers regenen, Palthe heeft uitgerekend wat het gemiddeld jaarinkomen van mijn ouders was tijdens hun voltijds werkende leven. En dat niet alleen, ook de woz-waarde van ons huis, peildatum eervorig jaar, haalt hij erbij.

Ik hoor bedragen die altijd voor me verzwegen werden, want bij ons thuis werd niet over geld gepraat. Hoefde niet over geld gepraat te worden, heeft een jaargenote me eens fijntjes ingewreven toen ik haar vraag wat mijn nieuwe parka had gekost, niet wilde beantwoorden. Het verbaasde haar dat ik zo ingewikkeld deed, maar die jas was een kerstcadeau en kostte waarschijnlijk meer dan zij in een halfjaar aan kleren kon uitgeven.

– Hoe vaak bent u bij mijn ouders langs geweest?

– Driemaal. Plus een paar telefoontjes. Ik heb ze een

hoop werk bezorgd maar mezelf ook. Meer dan anders. Jij bent mijn laatste zaak, hierna stop ik.

– Drie keer? En nu heeft u wel een beeld?

– Niemand die me zoveel over jouw eerste achttien jaar wist te vertellen als zij. Onontbeerlijke informatie. Hij tikt tevreden op het dossier.

Hij heeft ze het hemd van het lijf gevraagd. Mijn hemd, niet het hunne. Ik ligt daar naakt te kijk voor Zwitserse verzekeringsagenten en advocaten. Hij heeft klakkeloos aangenomen wat mijn coöperatieve ouders hem hebben wijsgemaakt. Hoe zij mij zien, terwijl ik op mijn zeventiende al popelde om het huis uit te gaan, zo ver mogelijk. Weglopen, daar was ik heel bedreven in. Weg van een feestje waar ik me verveelde. In de klas mijn vinger opsteken, zogenaamd om naar de wc te gaan, op de gang mijn jas pakken en langs de conciërge de school uit glippen. Het strafwerk had ik er graag voor over, want een paar minuten was ik echt vrij geweest.

Het zit er niet meer in. Wat ik vroeger alleen in een nachtmerrie meemaakte, zo een waarin je door iets groots en harigs op de hielen wordt gezeten maar geen kracht in je benen hebt om weg te rennen, dat is mijn dagelijkse realiteit. ‘Een goed nest’, hoor ik hem voor de zoveelste keer zeggen en dit keer zie ik een kluwen nog halfblinde pups voor me, zuigend aan een rij roze tepels. Warmte, bescherming – daar denk ik aan bij een goed nest.

– Het lag dan ook in de lijn der verwachting dat cliënte na het afronden van haar studie haar vleugels zou uitslaan in verschillende banen, bij voorkeur in het buitenland want daar had zij haar zinnen op gezet. Zie ook alinea 1.4 over haar doorzettingsvermogen en compe-

titieve instelling. En het zou ook gebeurd zijn, ware het niet dat.

Vleugels uitslaan... hij denkt dus niet aan pups of poezen maar aan wijd opengesperde vogelbekjes. Ik noteer het woord nest, en daaronder: veilig. Mijn ouders hebben het spinnenweb van breuklijnen en barstjes in ons gezin goed verborgen gehouden. Zal ze geen moeite gekost hebben want dat doen ze al jaren. – Wat schrijf je toch allemaal? Voel je vrij om me aan te vullen. Ik sta open voor kritiek.

Hengelt hij naar een compliment? Zo oud en nog steeds onzeker. Nergens voor nodig, als dit niet over mij ging zou ik het best geloofwaardig vinden. Hij heeft mijn eerste achttien jaar zo levendig beschreven dat je het vuur in onze open haard hoort knapperen, en ook de trektochten in de Italiaanse Alpen ‘om de kinderen te leren wat doorzetten was’, zie ik voor me. Mensen die hij niet noemt, omdat mijn ouders geen idee hebben hoe belangrijk ze voor me waren. Zoals Paolo, de gids met de gitzwarte paardenstaart; twaalf was ik en ik klom en daalde urenlang achter hem aan zonder te klagen, want ik wilde dat hij me geweldig vond. Slapen in een blokhut, tanden poetsen in een beek. Als ik groot was zou ik ook gids worden en met hem door de bergen trekken en in een houten huis wonen met twee geiten.

Maar het meeste klopt of komt aardig in de buurt, het is Palthes conclusie die me niet zint. Wie zegt dat ik niet naar mijn moeder aard? En ik mezelf ook zonder ongeval ten val gebracht zou hebben?

*

Palthe, letselschadeadvocaat streepje arbeidsdeskundige, bleek niet alleen mijn ouders gesproken te hebben, maar ook docenten en mijn laatste voetbalcoach. Hoe langer hij uitweidde over mijn ontwikkeling, mijn groei en bloei, des te verder ik me terugtrok in mijn statische heden. De onderzoeken zijn voorbij, het beschadigde ruggenmerg en de gebroken wervels zullen niet meer helen. Ik dacht altijd dat wervels op gladde kiezelstenen leken want zo voelden ze als ik er met mijn vingertop langsstreek, maar ze hebben meer weg van driedimensionale puzzelstukjes; in vorm en grootte verschillen ze net iets van elkaar.

Vroeger kon ik eindeloos met mijn voeten in een bergbeek staan en naar kiezels kijken terwijl het ijskoude water langs mijn kuiten stroomde. Door dat geklater moest ik plassen en dan hurkte ik vlak boven de kolkende beek. Koud, stromend water langs mijn billen – ook dat zal ik nooit meer voelen.

Na drie kwartier merkte Anton Palthe dat ik moe werd, want ik kon alleen nog maar langs hem heen uit het raam staren. Daar was ie dan, eindelijk, de beloofde zon, zij het wat bleekjes. In het duin pootten twee mannen plukjes helmgras in het zand. De kinderen die hier in het weekend met hun ouders op bezoek komen, vervelen zich te pletter en worden naar buiten gestuurd, ‘niet schreeuwen want de mensen hier zijn ziek’. Gammel en oud, ik ben verreweg de jongste. Al snel ontdekken ze dit steile duin en laten zich er joe-lend vanaf rollen.

Voor hij opstond vroeg Palthe nog of hij dingen had geschreven waarvan ik nu al zei ‘apert onjuist, onwaar’. Onjuist, onwaar, het blijft toch mijn moeder. Toen hij mijn ouderlijk huis bezocht werden er vast